

Openingstekst: Jesaja 2: 4

De Eeuwige zal rechtspreken tussen de volken, over machtige naties een oordeel vellen.
Zij zullen hun zwaarden omsmeden tot ploegijzers en hun speren tot snoeimessen.
Geen volk zal meer het zwaard trekken tegen een ander volk, geen mens zal nog de wapens leren hanteren.

Lezing:

Het volk dat in duisternis ronddoelt ziet een schitterend licht.
Zij die in het donker wonen worden door een helder licht beschenen.

U hebt het volk weer groot gemaakt, diepe vreugde gaf U het,
blijdschap als de vreugde bij de oogst, zij jubelen als bij het verdelen van de buit.

Het juk dat op hen drukte, de stok op hun schouder, de staf van de drijver,
U hebt ze verbrijzeld, zoals Midjan destijds.

Iedere laars die dreunend stampte en
elke mantel die doordrenkt is van bloed,
ze worden verbrand,
ze vallen ten prooi aan het vuur.

Een kind is ons geboren, een zoon is ons gegeven;
de heerschappij rust op zijn schouders.
Deze namen zal hij dragen: Wonderbare raadsman,
Sterke God, Eeuwige vader, Vredevorst.

Groot is de heerschappij en zonder einde de vrede
voor de troon van David en voor zijn koninkrijk;
ze zijn gegrondvest op recht en gerechtigheid en staan vast voor altijd en eeuwig.
De HEER van de hemelse machten brengt dit in zijn vurige liefde tot stand.

Overweging

Wij hebben al zulke mooie woorden gehoord. Wij hebben gezongen van licht en vrede. Wat mag ik daar nog aan toevoegen?

Wij vieren vandaag: Een kind is ons geboren. Niets bijzonders. Gebeurt elke dag. Maar deze woorden van Jesaja zijn voor hen die Jezus ontmoet hebben, beleefd, een sleutel geworden. Dit kleine, kwetsbare kind, geboren in een bezet land, is een teken van de Eeuwige. Dit is een kind bij wie grote woorden horen: "Heerschappij", valt hier. Hoe. Kunnen we ons dit voorstellen? Kan het kleine, het kwetsbare, leidend zijn voor ons? Richting geven? Ons handelen sturen?

Afgelopen vrijdag mocht ik de indrukwekkende Messiah-uitvoering van Johannes Leertouwer bijwonen. Het begin van de tekst die we zojuist gelezen hebben klinkt daar als een bas-aria: “The people that walked in darkness have seen a great light”. De donkere tonen en de tonale overgangen zijn duisterheid zelf. Het is geweldig hoe Handel met klanken een gevoel van onbehagen, van onzekerheid, oproept. Een gevoel dat in elk geval bij mij resoneert. Maar wat is dat grote licht, waarvan Jesaja spreekt? Want het is een positief visioen, onze tekst.

In eerste instantie is dat een terugblik. Het is een beschrijving van herstel, van een goede tijd. “U hebt het volk weer groot gemaakt, diepe vreugde gaf u het, blijdschap als de vreugde bij de oogst.” En mijn gedachten gaan uit naar waar wij staan, op dit moment in de geschiedenis. Bijna 80 jaar na het einde van de Tweede Wereldoorlog. Een tijd van ongekende welvaart. Waar mensen steeds langer in gezondheid leven mogen. Een tijd van fantastisch ontwikkelde technologie (ik kom daar op terug), en – althans voor hen die het geluk hebben hier in dit deel van de wereld op te groeien – van vrede. De laarzen en mantels worden verbrand. En mijn gedachten gaan uit naar de indrukwekkende beelden van gevangenen die open gaan in Syrië, na de val van de dictator. Iets van de diepe vreugde uit de tekst die wij zojuist gelezen hebben, zie ik in het gezicht van onze Syrische groenteboer op het Vijf Meiplein, die de hele dag stralend kijkt naar de beelden op televisie.

De profeet Jesaja heeft hier voor ogen een herstel na een gewelddadige onderdrukking, en hij beschrijft dat beeldend. Hoe mensen met een stok worden geknuppeld, worden voortgedreven. Iets dat we kennen van beelden van ver weg. En toen ik dat opschreef besepte ik met een schok: “niet alleen ver weg. Ook heel dichtbij wordt de wapenstok bruut gehanteerd”.

En dit moet mij van het hart, nadat ik meer dan 10 jaar in Duitsland gewerkt heb. Hoe duidelijker je voor ogen staat wat oorlog, wat haat, wat vernietiging is, hoe beter je weet hoe kostbaar, hoe kwetsbaar, vrede is. Er zijn er misschien onder u, die zich de stampende laarzen nog herinneren. Oorlog heeft alleen verliezers. Oorlog kan niet het laatste woord zijn. Want geweld leidt tot niets. “Wie het zwaard opneemt, zal door het zwaard vergaan”, laat Mattheus Jezus zeggen.

En dit brengt mij bij de openingstekst: het beeld van Zwaarden tot Ploegscharen omsmeden. Bij de voorbereiding van deze viering stuitte ik op een enorm beeld van Jevgeny Voetsjetjtsj, geboren in wat nu Dnipro is (centraal Oekraïne). Zijn vader Victor was een immigrant uit Montenegro, zijn moeder Anna Andreevna Stewart, was half Frans, half Russisch. Hij maakte een groot beeld van een man die zwaarden omsmeedt tot ploegscharen. Dit beeld was in 1958 een geschenk van de toenmalige Sovjet-Unie aan de Verenigde Naties, en staat voor het gebouw in New York. Het is een beeld dat uitdrukt dat het beter is om met vreedzame technologie de wereld tegemoet te treden dan met wapens. Je kunt beter de honger bestrijden dan met elkaar vechten. Maar wat mij vooral frappeert, is dat dit visioen van vrede ook door onze toenmalige vijand (in de koude oorlog) een krachtig symbool kon zijn, voor beide kanten.

Is het mogelijk, vraag ik mij hier af, om die gedachte verder uit te bouwen? Dat mijn vijand, dat onze vijand, een visioen kan hebben dat misschien wel parallel loopt met mijn hoop en verwachting? Hoe kom ik bij hen, die in het andere kamp ook dromen van vrede? Wie helpt mij de taal te vinden die het hart raakt van hen, die de beslissingen nemen? Want elk mensenkind is kostbaar. Kinderen van het Noorden, het Zuiden, het Oosten en het Westen. Elk kind dat onnodig sterft door oorlogsgeweld is een tragedie. Elke moeder weet dat. En ook hier hebben wij de moeders aan onze zijde, maar toch ook iedereen die van goede wil is: “mensen van het welbehagen”, zegt een oude vertaling van het kerstevangelie.

En er is maar één wereld. Daarin moeten we samen leven. Opnieuw leren spellen, dromen, zien wat die wereld voor ons allen kan zijn. Een wereld die concreet bedreigd wordt door de door ons

veroorzaakte veranderingen in het klimaat. Hier zouden de zwaarden die tot ploegscharen worden omgevormd, een beeld kunnen zijn voor de toekomst. Al ons vermogen, onze intelligentie, onze daadkracht, inzetten voor het leven. Van ons samen, van de planeet.

“Een kind is ons geboren”. Een nieuw begin. En grote woorden: “zonder einde is de vrede voor zijn koninkrijk”. Terugkijkend vanuit het leven van Jezus hebben zijn volgelingen in de profeet Jesaja woorden en beelden gevonden om uit te drukken wat zij ervaren hebben. Een mens die uitzonderlijk was. Inspirator. Een genezer. Een onzelfzuchtige. Een trooster. Een mens. Een geweldloze.

Voordat de droom er is, moeten we die dromen. We hoeven niet iets nieuws te bedenken. Jesaja heeft het ons voorgedacht. Jezus van Nazareth heeft het voorgeleerd. De hele geschiedenis spreekt ervan, zingt ervan, musiceert ervan. Laat ons meezingen over dit visioen, terugkijkend op een klein kind, dat de meest menselijke van alle mensen werd, die licht bracht in duisternis, hij die de naam draagt: De Eeuwige redt. .

Ekklesia Leiden
Rapenburg 100
2311GA Leiden
www.ekklesialeiden.nl
info@ekklesialeiden.nl